

Natuur.ruimte

Pimpelmees, trouwe gast
of verre migrant?

Natuurgebied Ijskelders

Inhuldiging natuurinrichting
De Kuifeend

Nacht van de duisternis

Een keerpunt of toch niet?

De Vlaamse natuurliefhebber kijkt al jarenlang jaloers naar het noorden. Natuurmonumenten telt vele keren meer leden dan Natuurpunt; de fondsen voor natuur en natuurontwikkeling liggen bij onze noorderburen veel hoger en van de grootschalige natuurontwikkelingsprojecten, zoals in Zeeland, kunnen we in Vlaanderen (voorlopig) alleen maar dromen.

Toch kennen we ook bij ons de laatste jaren een aantal initiatieven die de goede richting uit gaan. Denken we bijvoorbeeld aan het natuur-inrichtingsproject in de Bospolder en de inbufferingswerken in De Kuifeend. En als de plannen voor het stadsbos in en rond Antwerpen werkelijkheid kunnen worden, schuiven we ook hier weer een eindje op in de goede richting.

Om nu al victorie te kraaien, is het nog veel te vroeg. Integendeel, vooralsnog lijken deze initiatieven eerder druppels op een hete plaat. Ondertussen worden onze open ruimte en schaarse natuurwaarden nog steeds verder aangetast. Zelfs (vroeger) heel gewone soorten verdwijnen in sneltempo. Denken we maar aan de kleine vos of veldleeuwrik.

Wie het verhaal volgt over de moeizame realisatie van het Opstalvalleigebied, weet dat het vaak tegen de stroom oproeien is. Opboksen tegen onwaarheden die doelbewust verspreid worden om de realisaties onderuit te halen, in een poging de klok terug te draaien. Meer natuur in Vlaanderen, het blijft – zo blijkt – erg moeizame arbeid...

Welke toekomst wacht deze prille tendens van natuurontwikkeling? Zullen deze projecten unieke kruimels blijken, gul rondgestrooid in een periode van hoogconjunctuur, maar genadeloos weer weggeveegd in een klimaat van toenemende economische concurrentie?

En wat met de gebieden zelf? Is er een toekomst weggelegd voor hun natuurrijkdom en ontwikkeling, in een milieu dat steeds verder verarmt en waar, door toedoen van de mens, klimaatwijzigingen en andere nefaste invloeden om zich heen kunnen grijpen?

Vragen die, voor mij althans, niet eenvoudig te beantwoorden zijn. Wel weet ik dat we met Natuurpunt Antwerpen Noord hard verder willen werken aan meer natuur in jouw omgeving. Daarom wil ik ook positief eindigen. Ik kijk alvast uit naar de resultaten van de verschillende natuurinrichtings- en natuurherstelprojecten in onze regio.

Laat het succes ervan, zowel voor de natuur als voor de vele mensen die hier komen genieten van een vrij moment, onze beleidsvoerders inspireren om verder te gaan op de ingeslagen weg. Ook Natuurpunt zal zich blijvend inzetten voor de realisatie van geplande en nieuwe projecten. Immers, als we de natuur kansen geven, kan ze verrassend snel en rijk tot bloei komen.

Stefan Versweyveld
voorzitter

In dit nummer

Een keerpunt of toch niet?	2
Natuur.winkel	3
Natuurstudie: Pimpelmees	4
Natuurgebied: IJskelders	6
Natuurbeleving: Inhuldiging De Kuifeend	8
Natuur.actief: Hommel de bommel	9
Natuur.beleid: de Antwerpse haven natuurlijker	10
Natuur.prikbord	12
Snor: Slakken	14
Natuur.beweging: 10 jaar kern Schoten	16
Vergeet niet te genieten	18
Brandpunt: Lichthinder en Nacht van de Duisternis	22
Natuur.agenda	24
Colofon	26
Reclame	27
Nachtegalenwandeling	28

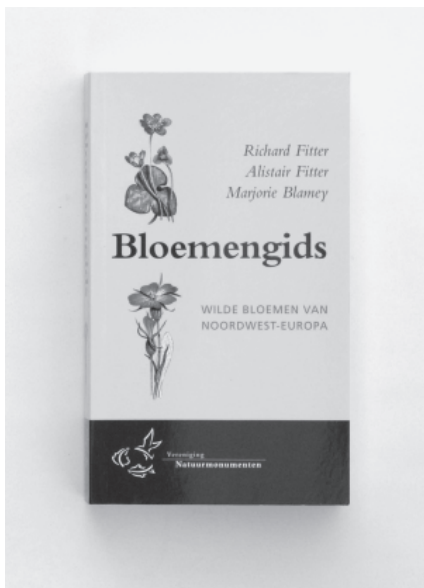
Met dit nieuwe infobord worden de natuurinrichtingswerken in De Kuifeend toegelicht. Foto: Rafaël Delaedt.

De lente ontwaakt!

Wouter Vanwesenbeeck

***Het voorjaar komt er weer aan,** een tijd dat de natuur weer bruist van leven. We geven enkele tips voor boeken over planten en vlinders.*

Het boek **Bloemengids** geeft een overzicht van vrijwel alle wilde bloemen in Noordwest-Europa. De gids is een praktisch hulpmiddel in het veld bij de herkenning en determinatie van bloemen. Via overzichtelijke determinatiesleutels komt iedere natuurliefhebber bij de juiste bloem uit. Alle bloeiende planten zijn beschreven. Ledenprijs € 13,50.

De **Nieuwe Plantengids voor onderweg** beschrijft en toont meer dan 1000 planten en heesters. De indeling is eenvoudig en praktisch ingedeeld naar bloemkleur en bouw. Deze gids heeft een trefzeker zoekstelsel waarbij voorkennis niet is vereist. De prachtige tekeningen vergemakkelijken de determinatie en zijn op zich een lust voor het oog. De pagina's zijn voorzien van kleurcodes om alles snel te kunnen opzoeken. Ledenprijs € 13,50.

Het boek **Dagvlinders in Vlaanderen** toont ons alle in Vlaanderen voorkomende soorten met gedetailleerde foto's en verspreidingskaartjes. Deze dagvlinderatlas laat ons ook kennis maken met de evolutie en het huidige soms toch wel schrijnende dagvlinderbestand. Ledenprijs € 27.

Natuur.winkel

Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be. Van maandag tot en met vrijdag open van 10 tot 17 u.

Pimpelmees, een trouwe gast of een verre migrant?

Bram Vogels

De pimpelmees is één van onze meest gekende tuinvogels. Hij staat in de top tien bij “Voeren & Beloeren” en komt voor in 90% van de tuinen. Daarnaast hebben veel mensen een nestkastje in de tuin hangen voor deze kleurrijke verschijning. Maar kennen we dit vogeltje wel? Zijn de vogels die in de winter aan de vetbollen hangen wel dezelfde als degene die in de zomer in je nestkastje hebben gebroed?

*De pimpelmees is in de winter verzot op pindanoten en is zo behendig dat hij ze uit een netje kan halen.
Foto: Rafaël Delaedt, FFFS.*

Trektellen

Dankzij de continue inspanning van vele vrijwilligers op trektelposten in het hele land is er dit jaar een opvallend fenomeen waargenomen bij de pimpelmezen. Er is vastgesteld dat vanaf begin oktober het aantal overtrekkende pimpelmezen plots sterk de hoogte in schiet. De aantallen zijn blijven stijgen tot absolute hoogtepunten. Alle eerdere telrecords zijn professioneel van de kaart geveegd en vervangen door verbluffende aantallen. Op sommige dagen zijn meer dan 500 overvliegende pimpelmezen gezien met een absoluut record van maar liefst 2.200 overvliegende individuen.

Herkomst

Het is dus duidelijk dat er een blauweloedgolf over ons landje uitgespoeld is. Maar het vaststellen hiervan is één zaak, de herkomst van deze beestjes achterhalen is een ander paar mouwen. Pimpelmezen komen ongeveer overal in Europa voor met uitzondering van IJsland en het uiterste noorden van Scandinavië. Door de aanwezigheid van enkele kruisingen in de groepen pimpelmezen kunnen we al een vermoeden krijgen vanwaar de pimpelmezen afkomstig zijn. Hiervoor moeten we je wel eerst voorstellen aan het Aziatische broertje van de pimpelmees, namelijk de azuurmees. De azuurmees lijkt oppervlakkig gezien wat op een pimpelmees alleen moet je in gedachten het

geel van de pimpelmees vervangen door wit en het blauwe petje van de pimpelmees afzetten. Blijkbaar denken sommige pimpelmezen er hetzelfde over en ontstaan er kruisingen tussen beide soorten, pleskesmezen genoemd. De azuurmees komt enkel voor in Rusland en Centraal-Azië, waar dus ook de kruisingen moeten geboren zijn. Maar zijn alle pimpelmezen dan van Oost-Europa afkomstig omdat er enkele kruisingen tussenvliegen?

Op deze vraag kunnen de ringers antwoorden. In heel Europa worden vogels gevangen en voorzien van een ringetje om trekpatronen te ontrafelen. Wanneer deze vogels op een andere plaats worden gevangen, kan de reis aan de hand van het ringnummer gereconstrueerd

Zou dit een trouwe gast zijn of is het ook een trekker uit het noorden? Foto: Wouter Vanwesenbeeck.

worden. Het is dan ook geen verrassing dat er tussen de vele pimpelmezen ook enkele vogels zaten die in Oost-Europese landen zoals Estland, Litouwen en Rusland reeds geringd werden.

Op de voederplank

Maar zijn nu alle pimpelmezen die in jouw tuin zitten afkomstig uit Oost-Europa? Zeer waarschijnlijk niet. Onze lokale vogels vliegen niet ver en zijn dan ook wat men noemt standvogels. Dit in tegenstelling tot trekvogels die in de zomer naar de broedgebieden trekken en in de winter terug zuidelijker vliegen om te kunnen overwinteren. De groepen pimpelmezen die in jouw tuin zitten, zijn een mengeling van lokale vogels met daartussen pimpelmezen die afzakken vanuit de bossen naar je voedertafel en

waarschijnlijk ook enkele die van een heel eind verder komen.

Voedseltekort

Maar waarom hebben nu plots een groot deel van de pimpelmezen uit Oost-Europa besloten om naar onze contreien af te zakken? Waarom zou een vogel meer dan duizend kilometer vliegen vanuit de prachtige en uitgestrekte Oost-Europese bossen naar ons sterk verstedelijkt landje? Net zoals bij vele andere invasies ligt waarschijnlijk voedselgebrek aan de grond van deze massale verplaatsing. Een dergelijke migratie is in het verleden al vastgesteld in jaren met weinig beukennotjes in Noord- en Oost-Europa. Het is dus ook niet uitzonderlijk dat er massaal pimpelmezen naar onze streken afzakken. In 2003 is er

ook een invasie van pimpelmezen geweest, maar lang niet zo groot als dit jaar.

Terug naar de tuin

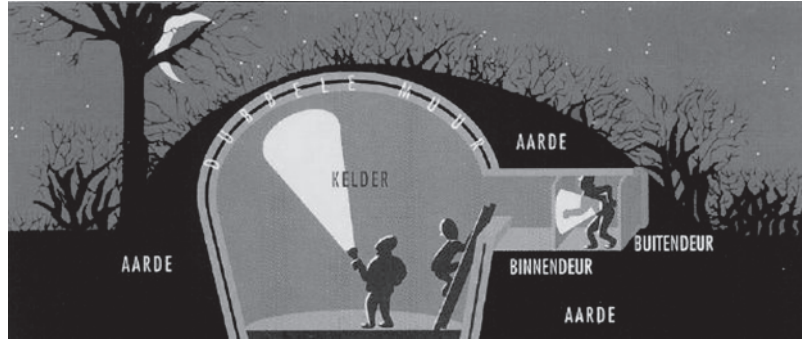
Nu je weet waar de trouwe pimpelmees van je voederplank misschien vandaan komt, heb je waarschijnlijk nog meer respect voor deze vaste klant. Denk er de volgende keer eens bij na vanwaar dit vogeltje misschien komt en waar hij binnenkort waarschijnlijk terug naartoe zal vliegen. Geef hem gerust nog wat extra zonnebloempitten of nootjes want hij zal het misschien nog goed kunnen gebruiken. En als het noodlot toeslaat en er een pimpelmees sneuvelt, kijk dan ook altijd even aan de pootjes of hij niet toevallig geringd is. Wie weet ...

Ijskelders, natuur- én cultuurmonumenten

Stefan Versweyveld

Net geen 15 jaar geleden richtte Natuurpunt Antwerpen Noord de allereerste ijskelder in onze regio in als winterverblijf voor vleermuizen.

Daarmee werd de basis gelegd van de uitbouw in de daarop volgende jaren van een heuse keten van vleermuisverblijven: Fort van Brasschaat, Schans van Smoutakker, Fort van Schoten, ijskelders, bunkers, ... Een mooi voorbeeld hoe de bescherming van zeldzame vleermuissoorten en cultuurhistorisch erfgoed perfect kunnen samengaan! Anno 2008 zijn onze ijskelders voor vleermuizen in de Noord-Antwerpse regio van groot belang.

De schets geeft een idee van de doorsnede van een ijskelder. Illustratie: Vleermuizenwerkgroep Natuurpunt.

Ijskast avant-la-lettre

Voordat de Industriële Revolutie het gebruik van ijsstaven mogelijk maakte, was de mens genooddakt 's winters natuurijs te verzamelen om dit op speciale plaatsen te bewaren. Het ijs diende vervolgens in de zomer als

koelingsmiddel voor vlees, vis, wijn en zuivel. Een ijskast avant-la-lettre als het ware!

Niet alleen deze toepassing deed de bouw van ijskelders in een stroomversnelling terecht komen. In de 15de eeuw werden sorbets en roomijs razend populair in

Europa. Om de gasten op een zomerdag te verfrissen met een ijsje, moest de rijkere bevolking dus wel over een koelruimte met vers ijs beschikken. Zo verscheen er haast op ieder landgoed in onze regio een ijskelder.

De oorsprong van deze speciale bewaarplaatsen voor ijs en voedsel moeten we in het oosten gaan zoeken. De oudste totnogtoe gekende ijskelders werden opgegraven in het Chinese Turkestan en dateren uit de 3de eeuw n.C.

Oude Chinese geschriften, van zo'n 3000 jaar geleden, spreken echter reeds over speciale ijsbewaarplaatsen! Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat aan het vullen en ledigen van ijskelders in het oude China bepaalde religieuze ceremonies waren verbonden. China is trouwens één van de weinige landen waar tot op de dag van vandaag ijskelders in gebruik zijn.

Pas in het midden van de 17de eeuw deden ijskelders hun

Deze ijskelder in Kapellen heeft 2 lange toegangsgangen. Let vooral op constructie van het booggewelf met bakstenen. Foto: Johan Vandewalle.

intrede in onze streken. Helaas zijn ze zelden of nooit gedateerd, zodat we de ouderdom van de resterende ijskelders moeilijk kunnen bepalen.

Vele vormen

Er bestond geen vast bouwplan voor ijskelders. Uiteraard moest iedere kelder voldoen aan de juiste klimatologische omstandigheden, namelijk het zo lang mogelijk vasthouden van de koude lucht. Daarom liggen ijskelders stevast onder een aarden heuvel. Zo kon het ijs tot ver in de zomer bewaard worden. Voorts kon de eigenaar zijn ijskelder naar eigen smaak en inzicht bouwen. Daarom vinden we er in allerlei vormen: met één of twee ingangen, eivormig, rechthoekig, klein, groot, ...

Wie niet zo vermogend was, bouwde een ijskelder van hout en stro. Het spreekt voor zich dat van deze typen geen enkele nog bewaard is gebleven. Wie het zich kon permitteren (en de buurman wilde overtroeven) bouwde een ijskelder in baksteen. Enkel van dit type zijn er tot op de dag van vandaag bewaard gebleven.

Keerpunt

WOII vormde een keerpunt voor ijskelders in West-Europa. Door de uitvinding van de diepvriezer geraakten ijskelders zonder uitzondering allemaal in onbruik. Verwaarlozing en gebrek aan interesse eisten hun tol en heel wat ijskelders zijn inmiddels sterk vervallen. Vaak werden de 'overtollige' gebouwtjes gewoon opgeruimd. Gelukkig bleven er ook bewaard, vooral in streken met veel oude landgoederen zoals het noorden van Antwerpen.

Want, hoewel nutteloos geworden voor de mens, blijken ijskelders

wel heel aantrekkelijk te zijn voor vleermuizen. De koele omstandigheden komen perfect overeen met de eisen die sommige vleermuizensoorten zoals watervleermuis, baardvleermuis en franjestaart aan hun winterverblijf stellen. Met name rust, een lage, stabiele temperatuur (2 à 10°C) en een luchtvochtigheid van meer dan 80%.

Aangezien vleermuizen in de tweede helft van de 20ste eeuw sterk achteruit gingen in Vlaanderen, bleef Natuurpunt dan ook niet bij de pakken zitten. In 1974 werd reeds de eerste ijskelder, met respect voor het cultuurhistorische verleden van het gebouw, ingericht als winterverblijf voor vleermuizen. Zo kon Natuurpunt deze kleine brokjes geschiedenis een nieuwe toekomst geven!

Ijskelders in onze regio

In 1994 werd de eerste ijskelder in onze regio, meerbepaald in Kapellen, ingericht als winterverblijf voor vleermuizen. En de resultaten mogen gezien worden! Iedere winter tellen we er enkele tientallen overwinterende vleermuizen. De watervleermuis is veruit de belangrijkste wintergast, maar ook de bedreigde franjestaart is een jaarlijkse verschijning.

Momenteel heeft Natuurpunt Antwerpen Noord 7 ijskelders in Brasschaat, Kapellen, Merksem en Schoten onder haar hoede, maar ook nu nog proberen we in overleg met de eigenaars één of meerdere ijskelders bijkomend in te richten voor vleermuizen.

Natuur en cultuur behoeven beide zorg. Stap voor stap stelt Natuurpunt Antwerpen Noord graag de toekomst van onze

bedreigde vleermuizen en hun even bedreigde cultuurhistorische woonsten veilig!

Watervleermuis. Foto: Marc Bruyndoncx, FFFS.

Help mee om natuur en cultuur te beschermen!

We zijn overtuigd dat er in de Noord-Antwerpse regio nog verscheidene ijskelders dreigen te verdwijnen door verwaarlozing. Een verlies op natuur en cultuurhistorisch vlak. Weet jij een mogelijke ijskelder liggen? Graag hadden we met jou contact opgenomen, zodat we samen de toekomst van deze natuur- en cultuurmonumenten veilig kunnen stellen. Voor meer informatie kan je terecht in het Natuur.huis van Natuurpunt Antwerpen Noord (gegevens zie elders in Natuur.ruimte).

Officiële inhuldiging De Kuifeend en de Grote Kreek

Kathleen Quick en Ludo Benoy

De inbufferingswerken aan "De Kuifeend en de Grote Kreek" in het kader van het project 'de Antwerpse haven natuurlijker' zijn ondertussen succesvol afgerond, dankzij een vlotte samenwerking tussen het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen, de NMBS-groep en Natuurpunt Antwerpen Noord. Beide kijkhutten staan er, de wandelpaden wachten op bezoek en een groep enthousiaste Natuurpunters staat te popelen om iedereen met dit unieke gebied te laten kennismaken.

Op zondag 27 april is het zover. Vanaf 14 u ben je van harte welkom. Natuurpunt-wegwijzers begeleiden je op je tocht. Wie per

fiets via Stabroek of Ekeren wil komen, kan een havenfietsroute aanvragen via het Natuur.huis.

Op deze luchtfoto zie je dat er verschillende open waterpartijen, dijken en rietkragen zijn bijgekomen. Foto: Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen.

Kuifeend. Foto: Jonny Verheyden, FFFS.

Voor de kleinsten onder ons is er een aangepast programma. Maar ook voor de groteren is dit een unieke gelegenheid om het gebied op een andere manier te leren kennen en om alles te weten te komen van het succes van de herinrichting. Verder is er de mogelijkheid om na de wandeling rustig na te genieten van een drankje in ons speciale Kuifeendcafé.

Meer info

over deze officiële inhuldiging en de uitgevoerde inrichtingswerken kan je krijgen bij Kathleen Quick in het Natuur.huis,
tel: 03-541.58.25 of e-mail:
kathleen.quick@natuurpunt.be.

Hommeldebommel, Ekeren zoemt! zondag 25 mei

Tekst: Sylva Snels en Geert Schraepen

Illustratie: Bieke Dierick

Natuurpunt Antwerpen Noord en kunstvereniging Tracé organiseren samen

een feest in het district Ekeren tijdens de Dag van het Park. De activiteit ligt op het kruispunt tussen natuur en cultuur en wordt een gezellige ontspannen ontmoeting tussen kunstliefhebbers en natuurliefhebbers.

Iedereen kent natuurlijk de hommel als insect. Maar wist je dat de hommel ook een traditioneel muziekinstrument uit onze omgeving is? Dat instrument hoort thuis bij de 'bourdoninstrumenten' en bourdon is dan weer het Frans voor "hommel". Er zijn nog meer traditionele instrumenten van hier die, door hun zoemend karakter, onder deze familie vallen: de doedelzak en de draailier. Eigenlijk weten we te weinig over onze natuur en onze instrumenten. Redenen genoeg om deze samen te brengen op een evenement met speelse en informatieve workshops en stands. De ene weet wat te vertellen over die zoemende beestjes, de andere over die zoemende instrumenten en samen kan je hen zoemend aan het werk zien. Dit gegeven liet ook de hoofden van een groep kunstenaars zoemen, zij zullen letterlijk van zich laten 'horen'.

Wat valt er allemaal te beleven?

Activiteiten voor jong en oud, natuurliefhebber, kunst-

liefhebber, gewone wandelaar of toevallige voorbijganger.

Natuur

De hommel is een insect dat, samen met nog andere insecten, praktisch een gans jaar in tuinen vertoeft (van vroege lente tot late herfst). Hoe leven deze insecten, hoe beschermen we ze en hoe kunnen ze van nut zijn? We brengen ook informatie over ecologisch tuinieren en het bouwen van een insectenwand. En wie actief wil zijn, kan braakballen uitpluizen!

Kunst en muziek

Hommelinstrumenten worden gebruikt voor folkmuziek, deze instrumenten kan je zelf maken en we laten ook heel wat muziekinstrumentmakers exposeren. Eén van hen neemt ons zelfs mee op wandel om ons te laten genieten van muziek en van poëzie. Voor de kinderen hebben we ook een vertelhoek.

Beeldkunstenaars gaan zowel het geluid als het beeld van de hommel combineren. Een nieuwe invalshoek.

Om 15.30 u treedt Twalseree op, ze brengen ons heerlijke traditionele folkmuziek op oude instrumenten. We voorzien ook de mogelijkheid om daarna nog te genieten van folkmuziek en misschien kan je wel een dansje planceren.

Natuurlijk kan je ook genieten van een drankje in ons Hommeldebommelcafé met het smakelijke hommelmelbier.

A DISTRICT EKEREN

Praktisch

Trefpunt: zondag 25 mei van 10 tot 18 u in park Hof de Bist, Veltwijcklaan 252 in Ekeren. Hof de Bist is ook heel toegankelijk voor rolstoelgebruikers. Voor meer informatie kan je steeds contact opnemen met het Natuur.huis van Natuurpunt Antwerpen Noord, Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, www.antwerpennoord.be. Tot dan!

De Antwerpse haven natuurlijker

Kathleen Quick en Peter Symens

Zo'n 8 jaar geleden, in 2000, trokken een aantal

Natuurpunters hun stoute

schoenen aan. Ze stapten naar het Antwerps Havenbedrijf met het voorstel om samen te streven naar een cohabitatie van natuur en haven binnen het Antwerpse havengebied. Dit resulteerde in 2001 in een eerste samenwerkingsovereenkomst tussen het Havenbedrijf en Natuurpunt én de opstart van het project 'de Antwerpse haven natuurlijker'. Ondertussen is de samenwerkingsovereenkomst tweemaal vernieuwd en loopt de derde overeenkomst op haar laatste benen. Hoog tijd dus om achterom te kijken en even stil te staan bij wat de voorbije jaren veranderd en gerealiseerd is. Ook een blik op de (nabije) toekomst willen we je hierbij niet onthouden.

Het bruin blauwtje is een vlindersoort die voorkomt in de haven. Dankzij een gericht actieplan krijgt de soort meer kansen. Foto: Bram Vogels.

Beschermde soorten

Dankzij een serieuze inspanning van tal van vrijwilligers werden tijdens het eerste jaar van de overeenkomst alle bestaande en beleidsrelevante natuurwaarden in het Antwerps havengebied in kaart gebracht. Dit leverde een aantal spectaculaire ontdekkingen op zoals het voorkomen van het wit bosvogeltje, een voorheen in Vlaanderen uitgestorven gewaande orchideeënsoort. De aanwezigheid van nog tal van zeldzame en beschermde soorten toonde aan dat temidden van alle havenbedrijvigheid nog heel wat natuurwaarden te vinden waren/zijn.

Ecologisch netwerk

Hoofddoel van het project 'de Antwerpse haven natuurlijker' is om haven en natuur maximaal met elkaar te verzoenen en op die manier een meerwaarde voor beide te creëren. Daarvoor wordt de realisatie van een netwerk van kerngebieden, stapstenen in het Antwerps havengebied, beoogd. Ondertussen bestaat er tussen alle betrokken actoren een ruime consensus over de manier waarop we best invulling geven aan dit netwerk. Zo zal het netwerk van ecologische infrastructuur zich in de eerste plaats richten op de instandhouding van enkele typische, tevens beleidsrelevante havensoorten.

Pilootprojecten

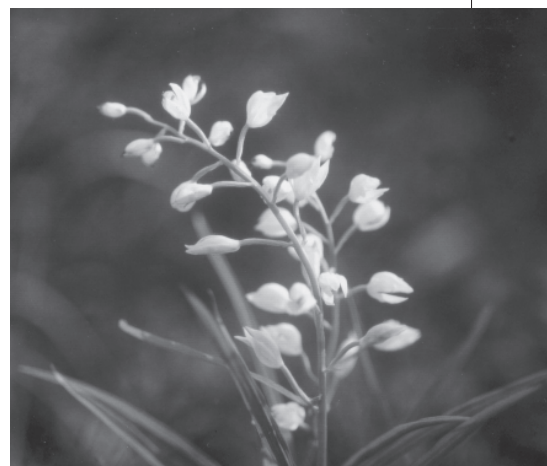
Het instrument 'ecologische infrastructuur in zeehavengebied' was in 2001 een relatief nieuw instrument en slechts vaag omschreven in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. De afgelopen jaren zaten we met alle havenactoren samen om dit vaag gegeven concreet uit te werken tot een operationeel instrument. Ook op het terrein zaten we niet stil. Integendeel, er werden tal van pilootprojecten opgestart. Het meest gekende project is het "Plan oeverwaluw" maar ook rond verschillende andere havensoorten als het bruin blauwtje en de rugstreeppad zijn demonstratieprojecten opgestart. Met deze projecten willen we aantonen dat het samengaan van

natuur en haven – soms met minimale inspanningen – een realistische, haalbare doelstelling is. Bij veel instanties en bedrijven was hier namelijk heel wat twijfel over. Ondertussen is de situatie al aardig geëvolueerd. Momenteel contacteren meer en meer bedrijven ons met de vraag om ook op hun terrein iets rond natuur te doen.

Wordt verwacht

Ondertussen werd de realisatie van het netwerk van ecologische infrastructuur in het havengebied ook opgenomen en geïntegreerd in het Strategisch Plan van de Antwerpse Haven. Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan

de plan-MER rond dit strategisch plan. Dit document zal onder andere worden gebruikt om een gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan (RUP) op te stellen. Hierin zal niet alleen de afbakening van de haven worden vastgelegd, maar zullen ook groene bestemmingen worden toegekend aan de verschillende bestaande en nieuwe natuurgebieden in en rond de haven, waaronder de verschillende kerngebieden van het netwerk van ecologische infrastructuur. Natuurpunt Antwerpen Noord volgt dit dossier uiteraard op en zal nagaan of alle eerder gemaakte afspraken in dit document worden nageleefd.

Het wit bosvogeltje was uitgestorven in Vlaanderen, tot we een populatie vonden in de Antwerpse haven. Foto: Dirk Swaenen.

Infodag Ecologische Infrastructuur in zeehavens – zaterdag 17 mei

Natuur en ecologische infrastructuur zijn de laatste jaren belangrijke aandachtspunten geworden in het beleid van de Antwerpse haven, dit zowel bij het havenbedrijf als bij de Vlaamse overheid. Dit wordt niet alleen geïllustreerd door de samenwerkingsovereenkomst met het Antwerps havenbedrijf, maar evenzeer door het inmiddels gerealiseerde natuurcompensatieplan van Deurganckdok en het op Vlaams niveau opgestelde Strategisch Plan voor de Haven op Linker- en Rechteroever.

Daarin speelt natuur opnieuw een belangrijke rol. Soms is het voor vrijwillige medewerkers en leden van Natuurpunt moeilijk om te weten waarover al deze plannen handelen en wat ze concreet betekenen. Daarom organiseren Natuurpunt Antwerpen Noord en Natuurpunt Wase Linkerschelde-

oever op zaterdag 17 mei een infodag in het auditorium van BASF.

In de eerste plaats willen we op deze infodag verduidelijken waarvoor al deze plannen staan, welke rol het netwerk van ecologische infrastructuur in zeehavengebied daarin speelt, en waar we vandaag in dit alles staan.

Ondermeer de concrete realisaties op het terrein in het kader van het project 'de Antwerpse haven natuurlijker' worden uitvoerig toegelicht. Dus niet enkel de ecologische infrastructuur maar ook de relatie en interferentie van het project 'de Antwerpse haven natuurlijker' met alle andere lopende planningsprocessen in het havengebied zal aan bod komen. Op die manier willen we ook het globale toekomstig natuurplaatje even in beeld brengen.

Het programma van deze infodag neemt een volledige dag in beslag. In de voormiddag word je uitvoerig ingelicht over de stand van zaken van de verschillende projecten en planningsprocessen. Om enkele reeds gerealiseerde natuurontwikkelingen van naderbij te bekijken, staat na de middag een excursie op het programma. Achteraf is er de mogelijkheid om nog wat na te kaarten.

Deelname aan de infodag is gratis voor leden van Natuurpunt. Niet leden betalen € 20 en worden dan automatisch lid. Voor € 7 kan je 's middags een broodjesmaaltijd verorberen. Opgelet! Inschrijven is verplicht omdat er maximaal 100 plaatsen zijn. Je kan je inschrijven tot en met 1 mei. Ontvangst vanaf 9.30 u, start om 10 u. Meer info en inschrijven per e-mail: kathleen.quick@natuurpunt.be, of telefoon: 03-541.58.25.

781 vleermuizen overwinteren in Fort van Brasschaat

Franjestaart. Foto: Marc Bruyndoncx, FFFS.

De jaarlijkse telling van overwinterende vleermuizen in het Fort van Brasschaat door vrijwilligers van Natuurpunt leverde net geen nieuw record op: 781. Het record bedraagt 788 getelde vleermuizen. Opnieuw zijn watervleermuis en franjestaart zeer goed vertegenwoordigd. En uiteraard waren we bijzonder blij met een overwinterende meervleermuis. Deze soort is in heel Europa zeldzaam en wordt bijgevolg beschermd door de Bijlage 2 van de Europese Habitatrichtlijn. Met 781 vleermuizen verstevigt het Fort van Brasschaat zijn derde plaats (na de Forten van Steendorp en Oelegem) als grootste winterverblijf voor vleermuizen in Vlaanderen. Ook de komende jaren zullen we ons blijven inzetten om het Fort van Brasschaat nog beter in te richten voor overwinterende vleermuizen.

Bouw vogelkijkhut aan Groot Buitenschoor gestart

Medio februari startte Natuurpunt met de bouw van een vogelkijkhut ter hoogte van het Groot Buitenschoor in Zandvliet. Het Groot Buitenschoor behoort zonder twijfel tot de belangrijkste schorren in het Vlaamse deel van het Schelde-estuarium. Ieder jaar houden tienduizenden eenden, ganzen en steltlopers hier halt op hun route naar de overwinterings- of broedgebieden. Bovendien broeden op het Groot Buitenschoor verscheidene vogels zoals de bergeend. Om de bijzondere vogelrijkdom nog beter te kunnen beleven, bouwt Natuurpunt een vogelkijkhut. Hier kan je beschut tegen het weer de vogels van nabij observeren zonder hen te verstoren. Misschien zie je wel een zeehond zonnen op één van de zandplaten! De opening van de kijkhut is voorzien in het voorjaar van 2008. Meer nieuws in het volgende nummer van Natuur.ruimte en op onze website.

Natuurpunt start met erfgoedproject in Stabroek

Vrijwilligers van Natuurpunt Antwerpen Noord zijn in december 2007 gestart met de herstelwerken in een oude boomgaard ter hoogte van de Huzarenberg. Daarmee gaven we de aanzet tot een uniek erfgoedproject in Stabroek, met als doel natuurbehoud, landschapszorg én levend erfgoed te combineren in de Noord-Antwerpse regio. Begin dit jaar werd Natuurpunt beheerder van een oude boomgaard ter hoogte van de Huzarenberg en het Ravenhof in Stabroek. Met een oppervlakte van ruim 1 ha is deze appelboomgaard één van de laatste overblijfselen van het kleinschalige landschap dat de overgang tussen Polder en Kempen karakteriseerde in de

eerste helft van vorige eeuw. Bij de vrijwilligers van Natuurpunt Antwerpen Noord rijpte het idee om deze boomgaard niet zomaar verloren te laten gaan. Oude fruitrassen vertegenwoordigen vandaag de dag niet alleen een stukje geschiedenis, deze boomgaarden vormen ook voor zeldzame planten en dieren een ideaal leefgebied. Helaas is de boomgaard sterk verouderd en worden grote delen bedreigd door bramen en adelaarsvaren. Ook de fruitbomen takelen ieder jaar verder af. Daarmee dreigt deze boomgaard op korte termijn te verdwijnen, net zoals de vele planten en dieren die er aan gebonden zijn. Daarom startte Natuurpunt Antwerpen Noord met een uniek erfgoedproject: het

herstel van een oude boomgaard in Stabroek. Inmiddels werd de vegetatie van adelaarsvaren en bramen gemaaid en oude afsluitingen opgeruimd. De komende weken gaan we een nieuw begrazingsraster plaatsen om een extensieve begrazing met een oud schapenras op te starten in het voorjaar van 2008. Tenslotte gaan we ook de oude fruitbomen opnieuw snoeien en de verdwenen fruitbomen vervangen door inheemse fruitboomsoorten. Niet alleen natuur, landschap en erfgoed winnen bij dit project. Na de herstelwerken zal de boomgaard in de Huzarenberg toegankelijk zijn voor iedereen, om te genieten van een uniek stukje Stabroek!

Beheerteam De Kooldries opgestart

De Kooldries. Foto: Danny Laps, FFFS.

De Kooldries is een oud kleiputtengebied in Brecht, opnieuw veroverd door de natuur. Natuurpunt beheert De Kooldries al ruim 30 jaar. De laatste jaren was de werking rond De Kooldries helaas beperkt. Nochtans verdient dit prachtige natuurgebied beter! Daarom hebben we onlangs een nieuw beheerteam voor De Kooldries opgericht, met als doel het gebied opnieuw de aandacht

en het beheer te schenken die het verdient. Ben jij ook geïnteresseerd om je in te zetten voor De Kooldries en zo een bijdrage te leveren aan meer en betere natuur in Brecht, dan ben je van harte welkom in het beheerteam! Geïnteresseerd? Geef dan snel een seintje aan ons Natuur.huis in Ekeren, zodat we je in contact kunnen brengen met andere enthousiaste vrijwilligers.

Schoenen Torfs schenkt 600 euro voor de Oude Landen

Ook in 2007 kunnen we terugblikken op een geslaagd jaar in onze samenwerking met de Schoenen Torfs winkel in Merksem. Sinds enkele jaren loopt daar het 'draagtassen-initiatief'. Als een klant in de winkel een (plastieken) draagtas weigert, gaat er 0,15 euro in een spaarpot ten voordele van de Oude Landen. Voor 2007 bedroeg het bij elkaar verzamelde bedrag zo'n 600 euro. Met dank aan Schoenen Torfs voor deze bijdrage!

Nieuw recordaantal leden voor Natuurpunt!

Op 31 december 2007 waren meer dan 3.900 gezinnen lid van Natuurpunt Antwerpen Noord, een nieuw recordaantal! Het draagvlak voor meer en betere natuur in onze regio was nog nooit zo groot, maar toch mogen we niet op onze lauweren gaan rusten. Meer dan ooit heeft de natuur nood aan een brede steun van vele mensen. Ook jij kan helpen door vrienden en familieleden te overtuigen om lid te worden van Natuurpunt. Niet aarzelen, de natuur is het waard!

Werken aan een betere natuur en mooier landschap

Vrijwilligers van Natuurpunt zijn sinds kort nauw betrokken in een Europees Leader+-project dat de kwaliteit in 10 gemeenten in de Antwerpse Noorderkempens op diverse vlakken wil versterken, o.m. ook natuur en landschap. Zowel Brecht als Wuustwezel zijn opgenomen in dit Europese project. In de werkgroep 'natuur en landschap' hebben we inmiddels een aantal voorstellen gerealiseerd om de natuur in het landbouwgebied van Brecht en Wuustwezel een steun in de rug te geven. Wordt zeker vervolgd!

Meeuwen getroffen door olie lek

Op 17 en 18 december 2007 was er een olie lek in de Schelde en zoals de media hebben laten weten, was de vlek tamelijk snel opgeruimd. Ondanks dit alles vlogen er in het havengebied opvallend veel kokmeeuwen rond met olie op het verenkleed, in sommige groepen meer dan 20% van de vogels. De met olie besmeurde en verzwakte dieren werden door vrijwilligers verzameld en naar het vogelopvangcentrum in Brasschaat gebracht.

Info

Voor meer informatie over de onderwerpen in deze rubriek kan je steeds contact opnemen met het Natuur.huis, Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be of op de natuur.website: www.antwerpennoord.be.

Acrobaten in de tuin

Tekst: Mart Pauwels

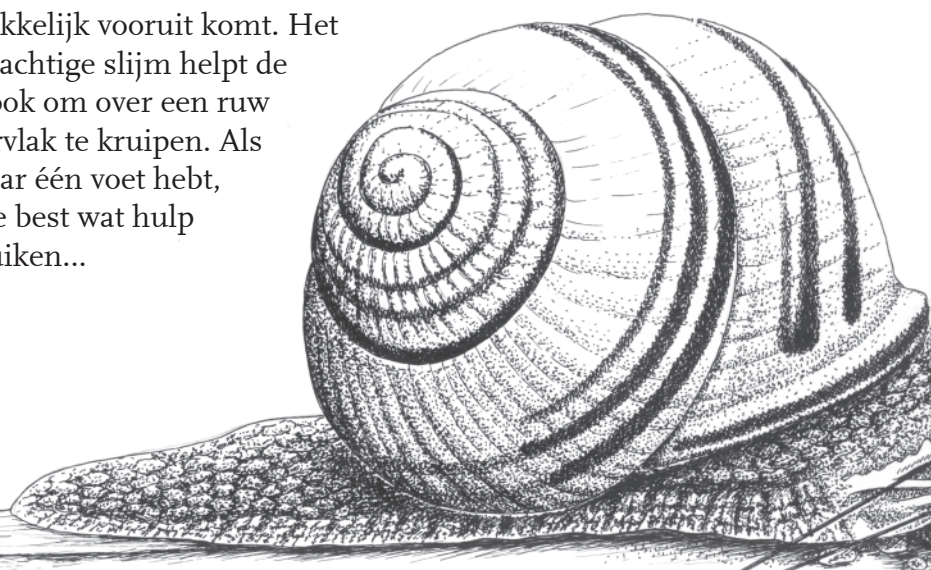
Tekeningen: Pascale Vantieghem

Ken jij een dier dat maar één voet heeft en altijd thuis is? Het is de slak met een huisje op haar rug. De tuinslak is één van de mooiste en meest voorkomende landslakken.

Zilverdraden

De slak produceert slijm in een klier vlak bij de mondopening. Het glimmende, glibberige spul zorgt ervoor dat ze niet van een blad af valt en gemakkelijk vooruit komt. Het zilverachtige slijm helpt de slak ook om over een ruw oppervlak te kruipen. Als je maar één voet hebt, kan je best wat hulp gebruiken...

De turnles: 3, 2, 1, start!

Voorzichtig steekt de slak haar grappige voelhorens uit. Daarmee kan ze de grond aftasten en geuren opsnuiven. Ze rekt zich uit, want zo verplaatst ze zich. Daar gaan we dan. Eerst een paar evenwichtsoefeningen op een lange tak om in de stemming te komen. Doornen en stekels houden de slak niet tegen. Voor een heerlijk groen blaadje haalt ze halsbrekende toeren uit. Een echte acrobaat!

Een tong als een vijl

Bij het eten scheurt de slak een stuk blad af met de lippen en gebruikt de tong om het te raspen. De tong van de slak wordt radula genoemd en staat vol met duizenden minuscule tandjes, die samen een echte rasp vormen.

Altijd een schuilplaats bij de hand

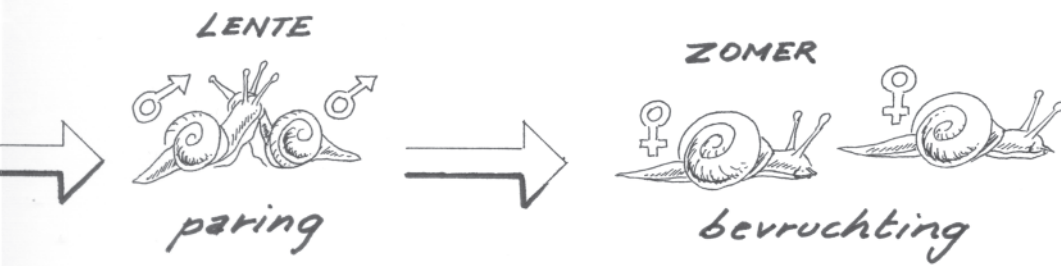
Bij gevaar zie je alleen het kopje en de voet van de slak. Al de rest zit opgerold in het huisje. Het zwarte puntje bovenop de lange voelhorens, dat zijn de ogen. Hiermee ziet ze enkel het verschil tussen

licht en donker. De slak is een nachtdier, maar soms zie je ze ook tijdens de dag, vooral na een regenbui.

Vrouwelijk of mannelijk?

Alle slakken leggen eitjes, maar toch zijn het niet allemaal vrouwtjes. Sterker nog: in de lente zijn alle slakken mannetjes. Ze paren met een andere mannelijke slak en veranderen dan in vrouwtjes om eitjes te kunnen

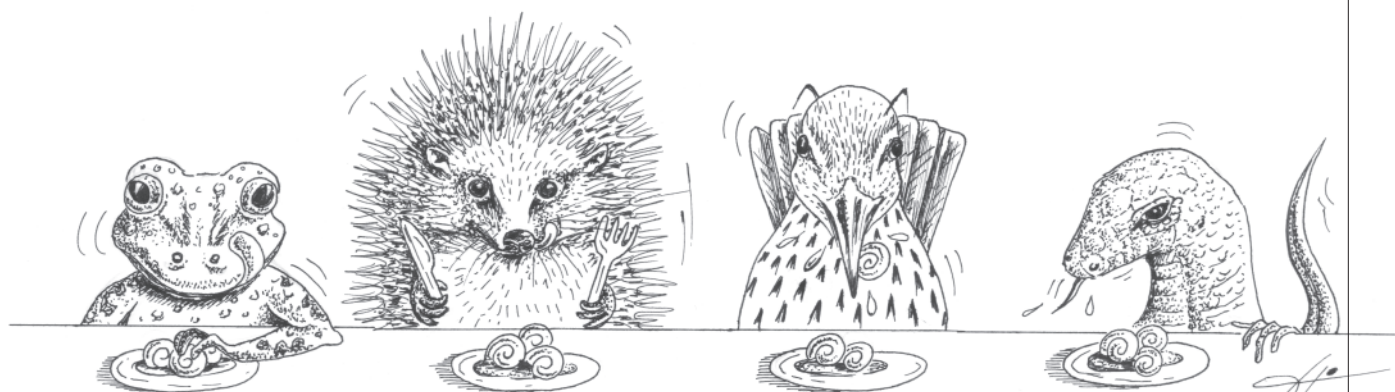
leggen. De slak houdt er dus een ongewone voortplantingsmethode op na.

Een slakkenhoekje

De slak is een gewoontedier. Je kan een speciaal hoekje inrichten in je tuin. Leg een paar dakpannen op elkaar op een vochtig plekje in de buurt van wat mals groen gras. Voor een slak de hemel op aarde!

Schadelijk of nuttig?

Veel mensen beschouwen slakken als schadelijke dieren. Maar voor de egel, de hagedis, de kikker en de lijster zijn ze een belangrijke voedselbron. Elk dier eet en wordt op zijn beurt gegeten. Zo is het een onmisbare schakel in de voedselketen. Alleen mensen noemen een dier nuttig of schadelijk. In de natuur bestaan die begrippen niet!

Meer dan 10 jaar natuurbeweging in Schoten

Tekst: Hugo Koens

Foto's: Winnie Geeraerts †

***Op 13 april zet Natuurpunt
Schoten haar 10-jarige werking in
de bloemen*** met een jubileumwandeling

*in 't Asbroek. Schoten maakt deel uit van de
groene gordel in het noordoosten van*

*Antwerpen. De rust die het groen en de natuur uitstralen, is voor vele Schotenaren geen
onbekende. Woonkernen met groene vingers, kasteeldomeinen met bos en dreven, een
gigantisch park, woonparken, natuurgebieden, overblijfselen van heide en de laatste stukjes
agrarisch gebied sieren de gemeente Schoten.*

Spijtig genoeg staat dit groene
Schoten nog steeds onder druk.
Het park Vordenstein werd al

gered door natuurliefhebbers.
't Asbroek werd als één van de
waardevolste bosgebieden

aangekocht door de gemeente.
Om de natuur in 't Asbroek echt
nieuwe kansen te bieden was
zorgvuldig beheer noodzakelijk.
Daarom besliste de gemeente
Schoten om het beheer van
't Asbroek toe te vertrouwen aan
Natuurpunt. Onder het motto
"Natuur voor iedereen" zocht
Natuurpunt vrijwillige
medewerkers om mee te helpen
aan de ontwikkeling van de
natuur in 't Asbroek. Op zondag
26 april 1998 werd het
gemeentelijk natuurgebied
't Asbroek onder ruime
belangstelling ingewandeld. Dit
jaar startte ook de kernwerking
Natuurpunt Schoten.

De voorbije 10 jaar werden door
deze kernwerking belangrijke
accenten gelegd in verband met
natuurlijke ontwikkelingen in de
gemeente Schoten. Het
beheerplan van 't Asbroek,
opgesteld door Natuurpunt, heeft

Spinnenwebben aan de toegangspoort van 't Asbroek.

Sleutelbloemen in 't Asbroek.

geleid tot erkenning als natuurre-servaat en geniet hierdoor een belangrijke bescherming. Met hulp van omliggende scholen, de sociale terreinploeg Natuur- en Landschapszorg, de buurtbewoners en vrijwillige handen is de natuurlijke ontwikkeling die vooropgesteld werd in het beheersplan een feit geworden. Opvolgen en bijsturen is nu de opdracht. Dit resultaat en verworven vertrouwen heeft geleid tot erkenning van een

Vrijwilligers en scholen werken samen aan het beheer van 't Asbroek.

Inhuldiging van 't Asbroek.

tweede natuurgebied Het Wijtschot. Buiten het beheer van deze natuurgebieden, is de kern ook actief in beleidswerking en natuureducatie.

Hartelijk dank aan alle leden van Natuurpunt Schoten voor het vertrouwen door lid te blijven, hartelijk dank aan alle handen die meegewerkt hebben aan onze werkdagen en activiteiten. Onze opdracht is echter niet gedaan. Een leefbare omgeving, waar evenwicht tussen mens en natuur zeer kwetsbaar is, blijft aandacht vragen.

Praktisch

Natuurpunt Schoten verwacht je op de jubileumwandeling in 't Asbroek op 13 april om 10 u.

Trefpunt: aan de ingang van het natuurgebied 't Asbroek in de Asbroeklaan (z/n) in Schoten.

Natuurpunt promoot streekeigen planten

Op zondag 6 april moet je zeker eens naar Gooreind afzakken. Want daar vindt onze wilde plantenbeurs plaats. Een ideale gelegenheid om een heleboel inheemse planten aan te schaffen voor je tuin. Dit jaar staat onze plantenbeurs in het teken van planten voor vlinders, bijen... en mensen. Wij stelden voor jou een uitgebreid assortiment

streekeigen planten samen ten voordeel van onze vlinders, bijen, hommels en andere nectar- en stuifmeelsnoepers. De opbrengst van onze wilde plantenbeurs gaat bovendien naar meer natuur in jouw omgeving. De deskundige uitleg die je krijgt, is uiteraard gratis... Trefpunt op 6 april van 9 u tot 12 u op het kerkplein van Gooreind (Wuustwezel).

Wandel mee met 'den Hertog' in Stabroek

Langsheen een van de laatste polderdijken in onze regio, de 's Hertogendijk, organiseren we ook dit jaar de zeer gesmaakte natuurwandeling van den Hertog. De 's Hertogendijk is gelegen in een bijzonder stukje Stabroek, een bufferzone tussen haven en industrie enerzijds en de dorpen anderzijds. Tijdens de boeiende

wandeling via de dijk en de laatste getuigen van het Sint Jacobsfort, kom je meer te weten over de historische én actuele waarde ervan. Na de wandeling kan je nog napraten bij een drankje. De wandeling vindt plaats op 16 mei. Trefpunt: om 19.30 u in de Sint Jacobsstraat 3 Hoevenen/Stabroek (achter "De Polderse Zaadhandel").

Avondwandeling in De Uitlegger

Op zaterdag 17 mei maken we een avondwandeling door de Uitlegger. We genieten tijdens de gezellige avondsfeer van de zang van verschillende zangvogels. Wat later op de avond zien we wellicht vleermuizen geluidloos langs

scheren en kunnen we nagenieten van de prachtige zang van de roodborst. Trefpunt: 17 mei om 19.30 u aan de ingang van De Uitlegger langs de Heidestraat Zuid in Kapellen.

Een spatje modder: schorrenwandelingen

De eerste zondag van iedere maand organiseren we een boeiende wandeling langsheen de brakwaterschorren in de Schelde: het Galgeschoor en het Groot Buitenschoor. Deze wandelingen zijn een aanrader voor wie de bijzondere natuur aan de andere kant van de dijk eens wil ontdekken. Op 2 maart bezoeken we de Potpolder in Lillo en ook op 4 mei en 1 juni

vertoeven we in de omgeving van Lillo. Trefpunt voor deze drie activiteiten: 9.30 u op de parking van Lillo-Centrum. Op 6 april brengen we een bezoek aan het Groot Buitenschoor in Zandvliet en komen we samen om 9.30 u aan het Schorren.huis tegenover ingang 6 van BASF aan de Scheldelaan. Het einde van de activiteiten is telkens voorzien om 12 u.

Ontluikend groen in de Bospolder

Grijp je kans om eens buiten te komen en van de lente te genieten! In de Bospolder valt er in april al heel wat te bespeuren. We trekken er op uit om de voorjaarsbloeiers en andere tekenen van de ontwakende

natuur te bewonderen. Je bent van harte welkom op zaterdag 12 april. Trefpunt om 14.30 u in de Vierkerkenstraat aan de voetgangersbrug over de A12 in Schoonbroek-Antwerpen.

Natuur.wandeling in het Mastenbos

Nog niet zo lang geleden was het Mastenbos een ontoegankelijk privé-domein. Sinds het gebied eigendom is van het Agentschap voor Natuur en Bos kan je er volop genieten van bos, water en heide. Op 27 april kan je samen met ons het Mastenbos ontdekken. Trefpunt om 10 u aan de ingang van het Mastenbos, Oude Galgenstraat z/n in Kapellen.

Vogels kijken in De Kuifeend

Sinds de recente natuur-ontwikkelingswerken in De Kuifeend is het gebied meer dan ooit hét mekka voor vogels en vogelliefhebbers in onze regio. Het hele jaar door is het een komen en gaan van tientallen soorten moeras-, water- en weidevogels. Ook deze lente is het feest. Dan kan je genieten van grutto's, kuif- en tafeleenden, kieviten, blauwborsten, kleine karekieten en nog veel meer vogelsoorten! Op 30 maart organiseren we een vogelkijkdag in de Kuifeend. Een prima gelegenheid om de bonte vogelwereld van dichtbij te observeren. Trefpunt om 9.30 u aan het Natuur.huis in Ekeren (Steenstraat 25), vanwaar we carpoolend naar De Kuifeend rijden.

Vergeet je lidkaart niet!

Als lid van Natuurpunt word je extra verwend. Niet-leden betalen € 1,00 per persoon voor deelname aan de natuurwandelingen in één van onze natuurgebieden. Niet voor jou, want Natuurpunt-leden mogen gratis deelnemen aan al onze activiteiten (tenzij anders vermeld). Je hoeft alleen je lidkaart van Natuurpunt mee te brengen!

natuureducatieve uitstap Turnhouts vennengebied en het Zwart Water

Tijdens deze tocht gaan we op zoek naar baltsende grutto's en tal van andere steltlopers. Trefpunt om 8.30 u aan het rondpunt in Wommelgem. Het einde is voorzien om 16.30 u.

Zondag 20 april: uitstap de Maatjes en de Kalmthoutse Heide

We gaan op zoek naar de eerste zangvogels zoals blauwborst, boompieper en boomleeuwerik. In de Maatjes kunnen we heel wat weidevogels aantreffen. We komen samen om 9 u aan de kerk van Kalmthout – Nieuwmoer. Het einde is voorzien omstreeks 16.30 u.

Donderdag 1 mei: vroegochtendwandeling in de Oude Landen

Tijdens deze tocht kan je je zangvogelcursus nog eens opfrissen. Vooral voor beginners is dit een aanrader maar ook voor gevorderden is dit zeker een interessante gelegenheid. Trefpunt om 5 u aan kasteel Veltwijck, Veltwijcklaan, Ekeren. Het einde is

Werking De Kuifleeuwerik

gepland om 9 u. Breng voor deze tocht zeker je laarzen mee.

Zondag 11 mei: uitstap naar de Reewijkse en Nieuwkoopse plassen

In deze prachtige gebieden kunnen we nog grote karekiet, purperreiger en zwarte stern aantreffen. Ook een bezoek aan een laagveen-vegetatie staat op het programma. We komen samen om 8 u aan het station van Antwerpen-Oost, Borgerhout. Het einde is voorzien om 17 u.

Zondag 25 mei: uitstap naar Kempische natuurgebieden Schoupleer en Krabbels – Lovenhoek

We bezoeken onder leiding van plaatselijke gidsen deze natuurgebieden die nog in volle ontwikkelingsfase zijn. We komen samen om 8.45 u aan het rondpunt in Wommelgem of om 9.30 u op de markt in Vosselaar. Het einde is voorzien om 16.30 u.

Zondag 8 juni: zomerse wandeling naar Kortenhoef

We brengen een bezoek aan dit prachtige natuurgebied in de Nederlandse grensstreek dat nog in volle ontwikkeling is. We komen

samen om 13 u aan het kruispunt Driehoek en Ertbrandstraat in Putte-Kapellen. Het einde is gepland rond 16.30 u.

Zondag 22 juni: fietstocht naar Tholen en omgeving

We maken een fietstocht van ongeveer 45 km waarbij we aandacht hebben voor de natuur die we onderweg tegenkomen. Samenkomst om 9 u aan het kruispunt van Driehoek en Ertbrandstraat in Putte-Kapellen. Het einde is voorzien om 17 u.

Meer info

Vergeet niet om voor alle activiteiten telkens picknick, drank en veldgidsen mee te brengen.

Legende:

Activiteiten voor het hele gezin

Wandeling

Mogelijkheid tot kosten-delend vervoer

Voor alle activiteiten van De Kuifleeuwerik kan je terecht bij Roger Huysmans, tel. 03-324.88.05 of gsm 0485-92.58.53

Zangvogels als ochtendradio

Vroeg uit de veren, vandaag! We gaan de ochtendzang van de vogels beluisteren. De zangvogels zijn dan net wakker en zingen om te laten weten dat ze er nog zijn en dat hun territorium van hen alleen is. Dit is de gelegenheid om ze te gaan beluisteren. Roodborst, matkop, nachtegaal of tjiptjaf, ze

zullen er allemaal zijn. Uiteraard kunnen we ineens genieten van een prachtig stukje natuurgebied: Het Wijtschot in Schoten. Op 18 mei kan je er terecht voor een speciale vroegochtendwandeling. Afspraak om 6 u 's morgens aan de parking van de Vier Notelaars in de Wijtschotbaan in Schoten.

Snuif de lente op in Het Rood

Het is alweer een half jaar geleden dat in Het Rood onze plantactie plaats vond. Vlaams Minister Van Mechelen plantte een boom, waarna jong en oud zijn voorbeeld volgden. Tijdens onze lentewandeling op 26 april gaan we de resultaten bekijken. Hebben alle bomen en struiken

het gehaald, is er nieuwe plantengroei ontstaan en vooral, blijft de Amerikaanse vogelkers weg? Daarnaast gaan we ook op zoek naar de reigers die dan volop aan het broeden zijn in Het Rood. Trefpunt: 14.30 u op de hoek van de Biartlei en de Streepstraat in Kapellen.

Vijverdag in Schoten

Op 25 mei vindt in kader van de Dag van het park opnieuw een 'Vijverdag' plaats in Vordenstein. Natuurpunt is tijdens de vijverdag aanwezig met een uitgebreide stand over het leven onder water. In de vijver in de oranjerietuin van Vordenstein valt immers heel wat leven te ontdekken. Hij huisvest de grootste populatie salamanders van het domein en de waterkwaliteit is uitstekend. Dat vertaalt zich in een heleboel bijzondere soorten die in het water leven. Wij laten ze speciaal voor de vijverdag zien! Een ideale gelegenheid om kennis te maken met waterwantsen, libellenlarven, bootsmannetjes en kokerjuffers. Trefpunt: vanaf 10 u in domein Vordenstein, Horstebaan in Schoten.

Trek je samen met ons de Bospolder in op zoek naar kikkerkroos en andere merkwaardigheden? Op deze gezinswandeling willen we iedereen attent maken op de

Cursus Natuur in zicht

Van de 18 deelnemers aan de cursus "Natuur in zicht" in 2004 behaalden meer dan de helft het attest van natuurgids in 2006. Het zijn erg actieve en gemotiveerde vrijwilligers van onze afdeling geworden. Omdat we er van overtuigd zijn dat heel wat mensen graag meer over de natuur te weten komen, organiseren we terug een cursus "Natuur in zicht" in het Natuur.huis. De cursus omvat vijf binnenlessen op woensdagen 9, 16 en 23 april en 7 en 14 mei telkens van 19.30 u tot 22.30 u en 5 excursies op zaterdagen 12, 19 en 26 april en 10 en 17 mei telkens van 9.30 u tot 12.30 u. Volledig programma en info over inschrijvingen kan je verkrijgen in het Natuur.huis.

Kikkerkroos in de Bospolder

kleine dingen die we niet zomaar zien als we gewoon een wandeling maken. Een natuurwandeling is voortdurend ontdekken. Een aanrader voor het hele gezin! De wandeling vindt

Verken de Schans van Smoutakker

Hoewel het nu een oase van rust en natuur is, werd de Schans van Smoutakker te Stabroek allesbehalve met vredelievende doeleinden gebouwd. Deze schans maakt deel uit van de Versterkte Stelling rond Antwerpen. Helaas was de Schans van Smoutakker slechts een kort leven beschoren. Door een onverwacht hevige explosie vloog het fortje in 1914 volledig de lucht in en werd herschapen in een ruïne. Na meer dan 85 jaar verwaarlozing, kreeg de Schans van Smoutakker echter een nieuwe toekomst! In 1999 kocht Natuurpunt dit merkwaardige natuurgebied om het definitief te beschermen en de natuur er alle kansen te geven. De aanwezigheid van de fortuïnes laten helaas niet toe dat het gebied vrij toegankelijk is. Daarom organiseren we voor onze leden graag een speciale wandeling op de Schans van Smoutakker. Op 15 juni gaan we bekijken welk resultaat de gerichte aanpak van Natuurpunt heeft op de natuurwaarden. Trefpunt om 14 u aan de Schans van Smoutakker bij het Hoogeind in Stabroek.

plaats op zaterdag 7 juni. Trefpunt om 14.30 u aan de voetgangersbrug over de A12, in de Vierkerkenstraat in Schoonbroek-Antwerpen, kant van de Bospolder. Tot dan!

Gezocht: m/v met hart voor natuur

De winterbeheerwerken zijn inmiddels achter de rug, toch kan je dit voorjaar ook jouw steentje bijdragen voor het behoud van kwetsbare natuur in onze regio! Iedere hulp is meer dan welkom. Samen met andere enthousiaste vrijwilligers gaan we aan de slag in Het Rood en op de Schans van Smoutakker. Niet alleen de natuur wordt er beter van, een dagje werken in de natuur is bovendien meer dan gezond!

Bijna 12 jaar geleden werd het beheer van het gemeentelijk natuurgebied **Het Rood** in Kapellen aan Natuurpunt toeevertrouwd. Sindsdien hebben vrijwillige en professionele medewerkers van Natuurpunt heel wat werk verzet in dit bosgebied. De resultaten mogen gezien worden! De verlaten graslanden, die vroeger uit brandnetels en distels bestonden, herbergen nu vele bloemen en dieren. In het bos maakt de dominante Amerikaanse vogelkers langzaam plaats voor wilde lijsterbes, zomereik en sporkehout. Toch is het werk nog niet af. Dit voorjaar organiseren we vier beheerdagen in Het Rood om het natuurlijke bos te herstellen. Afspraak op zaterdagen

8 maart, 5 april, 19 april en 10 mei. Trefpunt telkens om 9.30 u aan de centrale dreef in de Streepstraat in Kapellen. Kom je later? Geen probleem! Het einde van beheerdagen is voorzien rond 16.30 u.

In het netwerk van grote en kleine natuurgebieden dat Natuurpunt Antwerpen Noord beheert, vormt de **Schans van Smoutakker** een buitenbeentje. Dit 'tussenfort' in Stabroek, gelegen tussen de forten van Stabroek en Ertbrand, is niet alleen van groot belang voor overwinterende vleermuizen. Ook voor verscheidene zeer zeldzame planten- en mossoorten is de Schans van Smoutakker een ideaal natuurgebied. Zo kan je op de restanten van het voormalige fort één van de noordelijkste populaties van de schubvaren aantreffen! De Schans van Smoutakker verdient dus een goed beheer! Op 5 april organiseren we dan ook een werkdag op de Schans van Smoutakker, waarbij we ons verder concentreren op het verwijderen van Amerikaanse vogelkers. Trefpunt: 9.30 u aan de ingang van de Schans van Smoutakker aan het Hoogeind in Stabroek.

Elke vogel zingt zoals hij gebekt is

In 2008 richt de vogelwerkgroep van Natuurpunt Antwerpen Noord opnieuw een zangvogelcursus in. Zoals de voorgaande jaren bestaat de cursus uit een reeks ochtendwandelingen in de Oude Landen en de Bospolder. Iedereen kan deelnemen, mits inschrijving. Deze cursus is gratis voor leden van Natuurpunt en kost € 20 voor niet-leden. Ben je nieuwsgierig naar de zeer diverse zang van vogels, dan is deze cursus zeker iets voor jou. Voorkennis is niet vereist! Laat iets weten via het Natuur.Huis. Hier krijg je informatie over data en locaties.

Ontdek het nachtelijke leven in Kapellenbos!

Neen, neen, we zoeken geen pikante avontuurtjes of we gaan de bloemetjes niet buiten zetten. Wij houden het bij avontuurlijk dierlijk leven. Iedereen is welkom, samen snuiven we de avondsfeer op in een nu nog groene en natuurlijke buurt. Trefpunt op zaterdag 17 mei, om 19.30 u aan de hoek van de Hazelaardreef en de Prins Albertlei in Kapellen. Een zaklamp is aangeraden.

Cursus nachtvlinders

Nachtvlinders genieten weinig bekendheid. Onterecht helaas. Velen zullen hun wenkbrauwen fronsen over het aantal soorten nachtvlinders en ook over hun levenswijze is meestal weinig geweten. Natuurpunt biedt je een unieke kans om meer over nachtvlinders te weten te komen. Twee theorielessen gaan door op dinsdagen 15 en 22 april om 19.30 u (tot 22.30 u) in het Natuur.huis. De praktijklessen

gaan door op zaterdag 26 april om 21.30 u in de Bospolder (aan de Vierkerkenstraat bij de voetgangersbrug aan de A12) en op zaterdag 17 mei aan de ingang van de Ruige Heide om 22 u. Inschrijven kan via het Natuur.huis én door € 18 te storten voor leden of € 38 voor niet-leden op rekeningnummer BE77-2200-3405-7342 van Natuurpunt Antwerpen Noord.

Meer info

Natuurpunt-leden en hun gezinnen mogen gratis deelnemen aan al onze activiteiten (tenzij anders vermeld). Je hoeft alleen je lidkaart van Natuurpunt mee te brengen! Voor meer informatie over onze natuuractiviteiten kan je steeds contact opnemen met het Natuur.huis van Natuurpunt Antwerpen Noord, Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, www.antwerpennoord.be.

Zaterdag 15 maart: De donkerste nacht van het jaar

Johan Vandewalle

Op zaterdag 15 maart organiseert Natuurpunt Antwerpen Noord in samenwerking met Bond Beter Leefmilieu (BBL), de Vereniging voor Sterrenkunde (VVS) en Preventie Lichthinder de dertiende editie van Nacht van de Duisternis. Op deze avond staat de problematiek van lichthinder centraal. Ook Wallonië organiseert dit jaar een Nacht van de Duisternis. België doet dus op deze avond het licht uit.

Tijdens de Nacht van de Duisternis zal in Antwerpen, Kapellen en Schoten een deel van de openbare verlichting of de klemtoonverlichting gedoofd worden. Daarmee willen die gemeenten en de organisatoren de bevolking, de handelaars en de industrie oproepen om mee te doen en de tuin-, reclame- of klemtoonverlichting te doven. Hierdoor zal de nacht terug in ere hersteld worden. Met de slogan 'Proef de donkerste nacht van het jaar' willen we dan ook iedereen aanzetten om op 15 maart maximaal van de nacht te genieten. Iedereen is van harte welkom op de leuke activiteiten.

We willen mensen aanmoedigen om zich niet te verschuilen achter kunstlicht of bang te zijn voor het donker. We willen mensen kennis laten maken met minder lichthinder. We willen mensen samenbrengen in natuur en schemerdonker.

Nuttig om te weten is dat de Nacht van de Duisternis samenvalt met de Sterrenkijkdagen van de VVS. Gedurende 2 dagen organiseren zij over heel Vlaanderen diverse sterrenkunde-activiteiten voor het brede publiek.

Met deze actie willen de gemeenten Antwerpen, Kapellen en Schoten meewerken met de milieubeweging om de mensen bewust te maken van deze problematiek.

Lichthinder?

Het is een bekend feit: vanuit de ruimte moet je 's nachts niet lang zoeken om Vlaanderen te vinden. Vlaanderen is namelijk een heldere vlek op de aardbol. Sommigen stellen daardoor trots: Vlaanderen is de best verlichte regio ter wereld. Het tegendeel is waar: Vlaanderen is de meest verlichte regio, maar ook de slechtst verlichte: een groot deel van het licht sturen we gewoon de ruimte in!

Verlichting verbruikt heel wat energie: licht dat niet op de juiste plaats terecht komt maar in de sterrenhemel of in een nabijgelegen natuurgebied is dus verspilde energie en is slecht voor onze portemonnee. Bovendien is dat strooilicht ook niet zo onschuldig als het lijkt. Omdat de biologische klok van de mens wordt gestuurd door de cyclus van dag en nacht, kan kunstlicht tijdens de nacht onze hormonen-spiegel danig in de war sturen.

Nacht van de Duisternis
Proef de donkerste nacht van het jaar
15 maart 2008

Slaapstoornissen en depressiviteit kunnen hiervan een gevolg zijn. Men moet dan ook voorkomen dat kunstlicht van buiten de slaapkamer binnenstraalt.

Doordat zoveel licht omhoog wordt gestraald, kunnen sterrenkundigen nauwelijks nog zinvol wetenschappelijk werk verrichten in Vlaanderen. Van de 3500 sterren die normaal met het blote oog te zien moeten zijn, kan je er in de meeste steden en gemeenten nauwelijks nog een honderdtal terugvinden.

Ook dieren benadeeld

Ook dieren ondervinden veel last van overdadige en slechte verlichting. Kevers en insecten

Meer informatie

Bond Beter Leefmilieu vzw,
tel. 02-282.17.20,
www.nachtvandeduisternis.be.

Nuttige links:

- www.bblv.be
- www.verlichtenzonderhinder.be
- www.vvs.be
- www.lichthinder.be
- www.preventielichthinder.be
- www.emis.vito.be/lichthinder

kunnen niet weerstaan aan wit licht en leggen hier dikwijls het loodje. Vele nachtdieren schuwen het licht en worden tot steeds kleinere gebieden teruggedrongen. Een onderzoek in het Triglav Nationaal Park in Slovenië toonde aan dat vleermuizen die hun kraamkolonie in kerkzolders hebben veel later uitvliegen als de kerk verlicht wordt. Daardoor kunnen ze minder insecten vangen zodat hun overlevingskansen verminderen.

Alternatieven

Zijn er dan alternatieven? Onze moderne maatschappij kan toch niet zonder een degelijke verlichting? Dit klopt, maar een degelijke verlichting is nog iets anders dan een overdadige verlichting. Op vele plaatsen mag het gerust ietsje minder zijn. Het kan toch niet de bedoeling zijn om de nacht helemaal uit ons leven te verbannen?

Het goede nieuws is dat lichthinder met weinig inspanningen kan worden aangepakt. Met aangepaste verlichtingstoestellen, een doordachte opstelling en een goede timing kan veel lichthinder vermeden worden en gaat de kwaliteit er dikwijls nog op vooruit!

Michiel Hendryckx patroonheilige

Eén van de doelstellingen van de Nacht van de Duisternis is de schoonheid van een donkere nacht in de verf zetten. Met de hulp van ARGUS, gaan we de Nacht in met een heuse fototentoonstelling: 'Flitsen ten strengste verboden!', met als patroonheilige Michiel Hendryckx.

De fototentoonstelling wordt op 15 maart geopend onder het toe- en alziend oog van gerenommeerd Standaardfotograaf Michiel

Activiteiten tijdens de Nacht van de Duisternis Zintuigenwandeling in Vordenstein (Schoten)

Al eens goed aan de natuur gevoeld? Of ooit al naar de stilte geluisterd? Waarom zie je in de natuur eigenlijk zo weinig dieren? We hebben nochtans 5 zintuigen. Gebruiken wij mensen ze allemaal evenveel? Hoe zit het met de dieren zelf? Sommigen hebben alvast enkele zintuigen beter ontwikkeld dan die van de mens. Tijdens een speciale

zintuigenwandeling in Vordenstein leer je niet alleen beter te kijken, horen, voelen, ruiken en zelfs proeven. Je komt ook meer te weten over de zintuigen van wilde dieren rondom ons.

Treffpunt om 20 u aan de ingang van Vordenstein, Kopstraat z/n in Schoten.

Donkere wandeling in Kapellen

Ter gelegenheid van de Nacht van de Duisternis dooft de gemeente Kapellen op 15 maart de lichten in de omgeving van Het Beukenhof (gemeentehuis), het Park Beaulieu en de wijk Haezeldonck.

We wandelen vanaf het station langs al dan niet efficiënt verlichte straten en een donker bos naar de wijk Haezeldonck. De tocht eindigt met een opwarmertje. Tijdens

onze wandeling komen alle aspecten van verlichting en lichtvervuiling aan bod. We staan ook stil bij de negatieve invloed van de kunstmatige dagverlenging op levende wezens.

Treffpunt om 20 u aan de parking van het station van Kapellen. Laarzen of stevig schoeisel zijn noodzakelijk.

Hendryckx. Hendryckx: 'Door licht te verspillen in de nacht, maken we de nacht kapot. We moeten de duisternis omarmen, net omdat het licht zo fantastisch is. De nacht biedt troost, want hij

luidt een nieuwe dag in: een wedergeboorte.' De fototentoonstelling wordt het eerst getoond in de KBC-toren in Antwerpen, van 15 tot 28 maart 2008. Daarna wordt ze een reizende tentoonstelling.

Milieuweek Kapellen 15 – 22 maart

Ook in 2008 organiseren de gemeente Kapellen en Natuurpunt verscheidene activiteiten in kader van de Kapelse milieuweek. Je wordt van harte uitgenodigd op onderstaande activiteit!

Op donderdag 20 maart organiseert Natuurpunt een milieu- en natuurquiz in het dienstencentrum 't Bruggeske in de Hoevensebaan te Kapellen.

Elke ploeg mag maximaal bestaan uit 6 deelnemers en het inschrijvingsgeld bedraagt € 6. Een aanrader voor wie een gezellige avond wil beleven of voor wie nog meer natuurweetjes te horen wil krijgen. Inschrijven voor deze quiz kan via Sofie Vincke: 03-660.66.38 of sofie.vincke@kapellen.be. De deuren gaan open om 19.30 u en de quiz start om 20 u.

Hieronder vind je een chronologisch overzicht van onze activiteiten. De praktische informatie staat bij elke activiteit vermeld tenzij er elders in dit blad meer aandacht aan wordt besteed.

Meer informatie kan je ook bekomen in ons Natuur.huis, Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, fax 03-541.63.55 of e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be. Voor de meest actuele informatie kan je ook op onze websites terecht: www.antwerpennoord.be en www.scheldeschorren.be.

De meeste activiteiten zijn gratis voor leden (tenzij anders vermeld). Niet-leden betalen € 1,00 voor activiteiten in onze natuurgebieden. Vergeet dus niet je lidkaart mee te nemen. Veel plezier.

maart

zon 2	9.30 u, Antwerpen – Lillo, schorrenwandeling, zie p. 18	din 18	20 u, Kapellen, Voordracht biodiversiteit, Beukenhof Chris Pallemansstraat 71, zie vorig nummer	zon 6	9.30 u, Antwerpen – Zandvliet, schorrenwandeling, zie p. 18
vrij 7	20 u, Brasschaat, algemene ledenvergadering, Koninklijk Atheneum van Brasschaat, Prins Kavellei 98, zie vorig nummer	woe 19	20 u, Antwerpen – Ekeren, cursus digitale fotografie, zie vorig nummer	woe 9	19.30 u, Antwerpen – Ekeren, cursus natuur in zicht, zie p. 20
zat 8	9.30 u, Kapellen, werkdag Het Rood, zie p. 21	don 20	20 u, Kapellen, natuur- en milieukwis, zie p. 22	zat 12	9.30 u, Schoten, werkdag 't Asbroek, info Natuur.huis
zat 8	14.30 u, Antwerpen – Ekeren, boomknoppenwandeling Oude Landen, zie vorig nummer	don 27	20 u, Antwerpen – Ekeren, Raad van Bestuur, Natuur.huis, Steenstraat 25 te Ekeren, vraag de agenda op in het Natuur.huis	zat 12	9.30 u, Antwerpen – Ekeren, cursus natuur in zicht, zie p. 20
woe 12	20 u, Antwerpen – Ekeren, cursus digitale fotografie, zie vorig nummer			zat 12	14.30 u, Antwerpen – Schoonbroek, wandeling Bospolder, zie p. 18
zat 15	17 u, Schoten, ledenavond werking De Kuifleeuwerik, Ons Huis, Villerslei 128, zie vorig nummer			zon 13	10 u, Schoten, wandeling 't Asbroek, zie p. 16
zat 15	20 u, Kapellen, Nacht van de Duisternis, donkere wandeling, zie p. 22			din 15	19.30 u, Antwerpen – Ekeren, cursus nachtvinders, zie p. 21
zat 15	20 u, Schoten, Nacht van de Duisternis, zintuigenwandeling, zie p. 22			woe 16	19.30 u, Antwerpen – Ekeren, cursus natuur in zicht, zie p. 20
				zat 19	9.30 u, Kapellen, werkdag Het Rood, zie p. 21
				zat 19	9.30 u, Antwerpen – Ekeren, cursus natuur in zicht, zie p. 20
				zon 20	9 u, Kalmthout, uitstap naar de Kalmthoutse Heide en de Maatjes, zie p. 19

april

zat 5	9.30 u, Stabroek – Putte, werkdag Schans van Smoutakker, zie p. 21		
zat 5	9.30 u, Kapellen, werkdag Het Rood, zie p. 21		
zon 6	8.30 u, uitstap naar Turnhouts vennengebied en het Zwart Water, zie p. 19		
zon 6	9 u, Wuustwezel – Gooreind, wilde plantenverkoop, zie p. 18		

- din 22 19.30 u, Antwerpen – Ekeren, cursus nachtvinders, zie p. 21
- woe 23 19.30 u, Antwerpen – Ekeren, cursus natuur in zicht, zie p. 20
- don 24 20 u, Antwerpen – Ekeren, Raad van Bestuur, zie don 27 maart
- zat 26 9.30 u, Antwerpen – Ekeren, cursus natuur in zicht, zie p. 20
- zat 26 14.30 u, Kapellen, wandeling Het Rood, zie p. 20
- zat 26 21.30 u, Antwerpen – Schoonbroek, praktijkcursus nachtvinders, zie p. 21
- zon 27 10 u, Antwerpen – Oorderen, happening De Kuifeend, zie p. 8

mei

- don 1 5 u, Antwerpen – Ekeren, vroegochtenwandeling de Oude Landen, zie p. 19
- zon 4 9.30 u, Antwerpen – Lillo, schorrenwandeling, zie p. 18
- woe 7 19.30 u, Antwerpen – Ekeren, cursus natuur in zicht, zie p. 20
- zat 10 9.30 u, Kapellen, werkdag Het Rood, zie p. 21
- zat 10 9.30 u, Antwerpen – Ekeren, cursus natuur in zicht, zie p. 20
- zat 10 19.30 u, Antwerpen – Ekeren, nachtegalenwandeling Oude Landen, zie p. 28

- zon 11 8 u, uitstap naar Reewijkse en Nieuwkoopse plassen, zie p. 19
- woe 14 19.30 u, Antwerpen – Ekeren, cursus natuur in zicht, zie p. 20
- vrij 16 19.30 u, Stabroek – Hoevenen, wandeling van den Hertog, zie p. 18
- zat 17 9.30 u, Antwerpen – Ekeren, cursus natuur in zicht, zie p. 20
- zat 17 9.30 u, Antwerpen – Zandvliet, infodag De Antwerpse haven natuurlijker, zie p. 11
- zat 17 19.30 u, Kapellen, ontdek het nachtelijk leven in Kapellenbos, zie p. 21
- zat 17 22 u, Antwerpen – Zandvliet, praktijkcursus nachtvinders Ruige Heide, zie p. 21
- zon 18 6 u, Schoten, vroegochtendwandeling Het Wijtschot, zie p. 20
- zon 25 10 u, Antwerpen – Ekeren, Hommel de Bommel - Ekeren zoemt, zie p. 9
- zon 25 10 u, Schoten, Vijverdag, zie p. 20
- don 29 20 u, Antwerpen – Ekeren, Raad van Bestuur, zie don 27 maart

juni

- zon 1 9.30 u, Antwerpen – Lillo, schorrenwandeling, zie p. 18
- zon 8 13 u, zomerse wandeling naar Kortenhoeve, zie p. 19

- zat 7 14.30 u, Antwerpen – Schoonbroek, wandeling Bospolder, zie p. 20
- zat 14 9.30 u, Antwerpen – Ekeren, werkdag Oude Landen, materiaalloods Natuurpunt, Donkweg, info Natuur.huis
- zon 15 14 u, Stabroek – Putte, wandeling Schans van Smoutakker, Hoogeind, info Natuur.huis
- vrij 20 20.30 u, Schoten, schemerwandeling 't Asbroek, Ingang 't Asbroek, Asbroeklaan, info Natuur.huis
- zat 21 19.30 u, Kapellen, avondwandeling Het Rood, Hoek Streepstraat - Biartlei, info Natuur.huis
- zon 22 9 u, fietstocht naar Tholen en omgeving, zie p. 19
- zon 22 14 u, Brecht, fietstocht langsheen de Brechtse natuur, Camping De Groene Linde aan domein De Merel, info Natuur.huis
- don 26 20 u, Antwerpen – Ekeren, Raad van Bestuur, zie don 27 maart
- zat 28 9.30 u, Antwerpen – Ekeren, werkdag Oude Landen, materiaalloods Natuurpunt, Donkweg, info Natuur.huis
- zat 28 9.30 u, Brasschaat, werkdag De Inslag, Kerkedreef, info Natuur.huis
- zon 29 10 u, Kapellen, wandeling Mastenbos, hoofdingang Mastenbos, Oude Galgenstraat, info Natuur.huis

Colofon

Natuur.huis, Natuur.documentatiecentrum en Natuur.winkel

Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, fax 03-541.63.55

e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be

website: www.antwerpennoord.be

Van maandag tot en met vrijdag open van 10 tot 17 u.

BTW-nummer: BE 0429 415 832.

Contactpersonen

Bospolder: Stefan Versweyveld (03-645.94.10)

De Kooldries: Freddy Heye (03-636.00.41)

De Kuifeend/Grote Kreek: Ludo Benoy (03-825.45.59)

Ekers Moeras: Willy Ibens (03-651.99.59)

Fort van Brasschaat: Filip Borms (0473-91.90.51) en Willy Ibens (03-651.99.59)

Galgeschoor/Groot Buitenschoor: Eddy Rottiers (03-775.00.22), Koen Vanagtmael (03-541.60.04) en Frank Wagemans (03-651.44.67)

Het Rood: Paul Osterrieth (03-237.08.11) en Johan Vandewalle (0497-44.67.66)

Het Wijtschot: Rafaël Delaet (03-658.92.24) en Leo Claessens (03-646.94.81)

Hoekse Beemden: Freddy Heye (03-636.00.41)

Oude Landen: Willy Ibens (03-651.99.59), Guy Leys (03-569.00.38) en Fons Vervoort (03-647.18.70)

Ruige Heide: Guy Leys (03-569.00.38)

Schans van Smoutakker: André D'Hoine (03-664.02.42)

't Asbroek: Hugo Koens (03-658.01.09)

Werking Beleid: Johan Vandewalle (0497-44.67.66)

Werking Kerkuilen: Fons Vervoort (03-647.18.70)

Werking Kuifleeuwerik: Roger Huysmans (03-324.88.05)

Werking Natuur- en Milieueducatie: Annie De Koninck (03-664.92.36)

Werking Vleermuizen: Filip Borms (0473-91.90.51)

Werking Vogels: Bram Vogels (0496-44.77.93)

Werking Berendrecht, Zandvliet en Lillo: Guy Leys (03-569.00.38)

Werking Brasschaat: Johan Neegers (03-653.22.03)

Werking Brecht: Freddy Heye (03-636.00.41)

Werking Ekeren: Rit Van Damme (03-248.12.65)

Werking Kapellen: Anne Hoefnagels (03-666.61.32)

Werking Schoten: Hugo Koens (03-658.01.09)

Werking Stabroek: Harry Van der Horst (03-568.15.78)

Werking Wuustwezel: Marc Vanbrabant (03-669.88.07)

Natuurpunt Antwerpen Noord is een regionale afdeling van Natuurpunt, vereniging voor natuur en landschap in Vlaanderen. Dat betekent deel uitmaken van een grote vereniging met meer dan 75.000 gezinnen die in Vlaanderen meer dan 16.000 ha natuurgebied beheert.

Lid worden

Lidgeld per gezin: € 20. Te storten op BE77-2200-3405-7342 met vermelding van je huidig lidnummer of voor nieuwe leden met vermelding van je naam en adres. Je ontvangt dan zowel **Natuur.blad** als **Natuur.ruimte**. Bovendien krijg je korting bij aankopen in onze Natuur.winkel. Leden van Natuurpunt uit een ander werkingsgebied kunnen voor € 5 een abonnement op **Natuur.ruimte** nemen. Te storten op BE77-2200-3405-7342 met vermelding van je lidnummer, naam en adres.

Opvangcentrum voor Vogels en Wilde Dieren Brasschaat vzw

Floris Verbraekenlei 32

2930 Brasschaat

tel. 0473-48.48.97

e-mail: peeters.m@skynet.be

Giften

Donateurs storten een extra bijdrage bovenop hun lidgeld. Vanaf € 30 per kalenderjaar krijg je een fiscaal attest. Storten op BE56-2930-2120-7588 met vermelding 'project 3797 Antwerpen Noord' of 'project 3776 VOC Brasschaat' voor het Opvangcentrum voor Vogels en Wilde Dieren Brasschaat.

Natuur.ruimte is het ledenblad van Natuurpunt Antwerpen Noord.

Werken mee aan dit

nummer: Ludo Benoy, Rafaël Delaet, Ilse De Schutter, Hugo Koens, Mart Pauwels, Kathleen Quick, Geert Schraepen, Sylva Snels, Peter Symens, Koen Vanagtmael, Johan Vandewalle, Wouter Vanwesenbeeck, Sofie & Stefan Versweyveld, Bram Vogels.

Illustraties en foto's:

Marc Bruyndoncx, Bieke Dierick, Fauna Flora Fotoclub Schoten (FFFS), Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen, Danny Laps, Rafaël Delaet, Erik Gintelenberg, Frank Goossens, Dirk Swaenen, Walter Van Ginhoven, Pascale Vantieghem, Wouter Vanwesenbeeck, Jonny Verheyden, Vleermuizen-werkgroep Natuurpunt, Bram Vogels.

Foto voorpagina: Het groot hoeblad is één van de eerste voorjaarsbloeiërs. Foto: Jonny Verheyden, FFFS.

Foto achterpagina: De nachtegaal. Foto: Walter Van Ginhoven, FFFS.

Oplage: 4.100 exemplaren

Natuurvoedingswinkel *De Groene wijzer*

Joris Crikemans en Maria Verbraeken
Molenweg 18 te Brasschaat Mariaburg

**Gespecialiseerd in
biologische voedingswaren**

STERK IN

BIOLOGISCHE GROENTEN EN FRUIT

Tel 03 664 73 85 Fax 03 605 18 92 Open: Di-Vr 8u tot 18u za 9u tot 17u
zondag en maandag gesloten

www.degroenewijzer.be

Polderbier

Er is nog steeds het amberkleuring **Polderbier** van Natuurpunt Antwerpen Noord te verkrijgen in de Natuur.winkel. Een flesje kost € 1,10 en een bak Polder is verkrijgbaar aan € 24,50 (incl. leeggoed). Je kan ook kennismaken met onze vernieuwde geschenkverpakking: een houten bakje met 4 flesjes Polder en 1 glas aan € 10,00. In de loop van het voorjaar zal het gebotteld worden met een nieuw etiket, maar de samenstelling en smaak blijft hetzelfde.

Omdat we het beste voor hebben met de natuur... én met u !

Het zagen van haardhout, het in vorm houden of vellen van bomen...wie aan natuuronderhoud doet, kan niet zonder een goede kettingzaag. Niet toevallig kiezen kenners daarom voor Stihl. Deze kettingzagen zijn immers uitgerust met een fijn staaltje toptechniek, waardoor het zagen van takken en stammen een koud kunstje wordt. Als vakhandel in tuinmachines weten we goed waarom we zowel onze particuliere als professionele klanten kettingzagen van Stihl aanbevelen. Want ook u, als natuurliefhebber, verdient voor ons alleen het beste.

MOTOR LAND EYCKERMAN

Kapelsesteenweg 127 • 2180 Ekeren
Tel. 03 646 22 88 • info@eyckerman.be

MOTOR LAND VERBEKE

Deinsesteenweg 59 • 9031 Drongen
Tel. 0499 20 20 20 • Fax 03 645 22 88

Meer tuinmachines ?

Surf dan naar www.eyckerman.be of www.motorlandverbeke.be

MSE 140/30

- elektrische machine - 1400 watt
- snijlengte: 30 cm
- thermische veiligheid
- gewicht: 3,2 kg

MS 230/35

- benzine - 2,0 kW/2,7 pk
- snijlengte: 35 cm
- cilinderinhoud: 40,2 cm³
- gewicht: 4,6 kg

MS 390/45

- benzine - 3,4 kW/4,6 pk
- snijlengte: 45 cm
- cilinderinhoud: 64,1 cm³
- gewicht: 5,9 kg

Nachtegalenwandeling in de Oude Landen – zaterdag 10 mei 2008

Wie heeft er nog nooit gehoord van de nachtegaal? Vele generaties dichters en muzikanten werden bekoord door de prachtige zang van deze vogel. Helaas, uit de recente resultaten van de Vlaamse Broedvogelatlas blijkt de nachtegaal steeds verder achteruit te gaan in Vlaanderen. Behalve in onze regio. Daar doet de nachtegaal het in de natuurgebieden van Natuurpunt steeds beter! Wist je zelfs dat de Oude Landen de hoogste dichtheid aan nachtegalen in Vlaanderen bezit?

Hoewel overbekend van naam, is de nachtegaal voor de meeste mensen een onbekende. De nachtegaal is dan ook een schuwe vogelsoort, die we aantreffen in een gevarieerd landschap, bestaande uit open plekken afgewisseld met bosjes. Nu mag hij 'live' moeilijk te zien zijn, van de opmerkelijke zang daarentegen – volgens sommigen de mooiste van Europa – hebben al vele wandelaars en natuurliefhebbers kunnen genieten. Vooral op warme voorjaarsavonden is de prachtige zang van de nachtegaal al van ver te horen: een rijkdom aan tonen, variatie en volume... Een onvergetelijke natuurbelevens!

Wil jij ook van de prachtige zang genieten van de nachtegaal bij ons in de buurt? Dan moet je zeker meegaan met onze speciale nachtegalenwandeling! Want begin mei zingen nachtegalen op hun mooist...

Trefpunt: 19.30 u aan het kasteel Veltwijck, Veltwijcklaan 27 in Ekeren. De wandeling duurt ca. 2 uur. Stevig schoeisel is aanbevolen.